

Sociologin och det offentliga samtalet

Debatt

AV ULF HIMMELSTRAND

Den debatt om sociologins och vår tidskrifts plats i det offentliga samtalet, som Stefan Svallfors drog igång i Sociologisk Forskning, nr 3-4/2000, väcker ett antal frågor: Är vi sociologer dåliga på att delta i den offentliga debatten? Varför i så fall? Är vi så akademiskt inlåsta att vi inte har något att säga i frågor av intresse för den stora bildade allmänheten? Borde Sociologisk Forskning vara ett forum för en sociologiskt informerad samhällsdebatt istället för att publicera en ström av tillfälligt inströmmande akademiskt sociologiska alster på svenska? Ser vi tillbaka några år och decennier tycker jag inte att vårt deltagande i offentlig debatt i tidningsspalterna, i radio och TV alltid varit så dålig. Stora namn som Joachim Israel, Walter Korpi, Rita Liljeström och Göran Therborn anmäler sig – och det finns också andra sociologer, som ofta syns i den offentliga media-debatten. Stefan Svallfors själv har dykt upp ibland. Redan som fil.kand. började jag själv skriva kommenterande och recenserande artiklar i dagspress och tidskrifter. Det skulle kunna vara en lagom uppgift för en C-uppsats i sociologi att gå igenom vad sociologer fått lägga fram i våra vanligaste massmedia under olika perioder – när och var? Finns det någon avtagande trend? Jag frågade för några år sen några framträdande yngre sociologer varför de aldrig skriver i tidningarnas debattspalter. Visst skriver vi, blev svaret, men vi blir alltid refuserade och då tröttnar man på att försöka igen.

Kanske har tidningarnas kulturredaktioner och debattsidor blivit mera restriktiva ifråga om att publicera kända eller relativt okända författare, som inte hör till ”stallet”? Jag har själv ställt mig den frågan. Själv är jag inte okänd som för-

Ulf Himmelstrand, Fil Dr i sociologi vid Uppsala år 1960 är nu professor emeritus, med erfarenhet bl a från universitet i Nigeria och Kenya, och som ordförande i internationella sociologförbundet. Hans senaste bok "Ögonblicket. Erinringar" har ignorerats i det svenska offentliga samtalet.

fattare om bistånds- och utvecklingsfrågor och har åtskillig erfarenhet av artikelförfattari men har likväl många gånger under senare år fått provokativa artiklar om bistånd och utveckling refuserade av de stora drakarna.

Den ökande bristen på erfarenhet att skriva allmänbegripliga och fängslande sociologiskt informerande artiklar i tidningar och tidskrifter – kanske försäkad av de stora drakarnas ovilja att publicera författare, som inte hör till ”stallet” – leder ju rakt in i en ond cirkel, nämligen till en ännu större oförmåga att skriva fängslande för det offentliga samtalet. Skulle man kunna tänka sig att försöka bryta denna onda cirkel genom att på våra sociologiska institutioner sätta igång med en ny sorts poänggivande kurser i konsten att skriva om sociologiskt relevanta samhällsproblem på ett både klargörande och fängslande sätt? Alltså en sorts skrivarkurser.

Att jag ännu inte sagt något om *Sociologisk Forsknings* plats i sammanhanget beror inte på att jag menar att tidskriften är oväsentlig. Men jag menar att sociologernas plats i den allmänna debatten utanför tidskriften är grunden till att kunna göra tidskriften mera intressant för en större bildad allmänhet. Amerikanska sociologer hade för några decennier sedan ett liknande problem. Sedan amerikanska sociologer någorlunda lyckats hävda sig i stora allmänna kulturtidskrifter som *Atlantic Monthly* och *Harper's Magazin* och i mindre tidskrifter som *New Republic*, så tillkom en särskild mera utåtriktad sociologisk tidskrift *TRANSACTION*. Jag har tappat den tidskriften ur sikte; men jag tror att den spelade en viss roll för sociologins deltagande i det offentliga samtalet i USA under ett par decennier.

Om vår tidskrift *Sociologisk Forskning* ska kunna spela en liknande roll, krävs det inte bara ett mindre akademiskt och specialiserat namn på tidskriften utan också att vi finner vägar för ett livligare deltagande i media utanför vår tidskrift. Det gäller då att kunna anknyta till aktuella och brännande frågor i den allmänna debatten men också till att i debatten på ett uppseendeväckande sätt föra in ämnen, som det offentliga samtalet har förbigått eller glömt bort.

Kvällstidningarnas löpsedlar upptas av frågor om hälsorisker, dålig sjukvård, privat missbruk av offentliga tjänster, offentlig byråkrati, skatter på boende, ras på aktiebörsen m.m. Har inte sociologer något att säga i dessa frågor? Och tänk på opinionsundersökningarna, ett av sociologins mest omtalade och omdiskuterade bidrag till det offentliga samtalet. Har vi inte något allmänintressant att säga om opinionsundersökningarna och deras resultat? Där har Stefan Svallfors

haft mycket att bidra med.

Jag håller med Mats Ekström och Rolf Lidskog i deras debattinlägg att *Sociologisk Forskning* behövs. De har flera goda uppslag om hur tidskriftens läsvärde skulle kunna ökas genom temanummer och genom en mera aktiv policy att inbjuda forskare till sådana temanummer. Ett tema värt att ta upp är just frågan om massmedia och deras intresse för personifierande kritik och betyg-sättning snarare än för kunskaper om hur vår demokrati, vår ekonomi och vår medborgerliga vardag fungerar. Om vi skriver både kunskapsrikt och utmanande om massmedia blir kanske massmedia intresserade av oss.